

МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У КОНФЛІКТАХ

Стамат Вікторія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний
університет, м. Миколаїв, Україна
ORCID: 0000-0001-5789-4023

Вершинін Микита Петрович

здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент,
Миколаївський національний аграрний
університет, м. Миколаїв, Україна

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5729/>

Маніпулятивні технології є важливим аспектом сучасного суспільства, що впливає на різні сфери життя, включаючи політику, медіа, рекламу та міжособистісні стосунки. Ці технології використовуються для прихованого впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення певних цілей, часто без їхньої згоди або навіть усвідомлення.

Маніпуляція – це вид психологічного впливу, який спрямований на зміну думок, почуттів або поведінки людини без її явної згоди. Вона може проявлятися як у міжособистісних стосунках, так і на масовому рівні. Міжособистісні маніпуляції включають такі методи, як газлайтинг, пасивно-агресивна поведінка, брехня та звинувачення. Масові маніпуляції часто використовуються в політичних процесах і медіа для формування громадської думки [1].

Маніпулятивні технології охоплюють різні методи, такі як емоційний вплив, приховані повідомлення, спекуляції та фейкові новини. Наприклад, у політиці маніпуляції часто використовуються для впливу на виборців, створення певного іміджу кандидата або дискредитації опонентів. У рекламі маніпуляції можуть включати використання емоційних образів або прихованих повідомлень для стимулювання покупок. Не рідко для привертання уваги або купівлі певного продукту використовують маніпуляції за допомогою кольорів, розміру цифр та їх кількості, часто використовують навмисне зменшення літер, якими пишеться важлива інформація про продукт.

Маніпуляції на підприємствах є серйозною проблемою, яка може впливати на ефективність роботи, моральний стан співробітників та фінансові результати. Вони можуть мати різні форми та причини, серед яких можуть бути:

- фінансові маніпуляції, маніпуляції з розподілом постійних і змінних витрат можуть створювати викривлену фінансову картину підприємства, зміна облікових політик, використання різних методів обліку для створення вигіднішої

фінансової звітності. Фінансові погрози та маніпуляції через заробітню плату та її складові;

- маніпуляції в комунікаціях, маніпулятори можуть приховувати свої справжні наміри, щоб досягти бажаного результату. Психологічний тиск, використання психологічних прийомів для впливу на рішення та поведінку співробітників [5].

Можна припустити, що кривдниками можуть бути не лише працівники з великим досвідом роботи, які перебувають на межі професійного вигорання, а й молоді спеціалісти, які через свою професійну некомпетентність та низький відсоток компетентності, або повної відсутності належного досвіду роботи намагаються завоювати авторитет серед своїх колег не дуже коректними методами. Внутрішньо-групові конфлікти, які виникають внаслідок таких дій можуть мати значний вплив на роботу організації. Під час таких конфліктів колектив може розпастися, що призведе до нездатності виконувати завдання керівника, оскільки учасники не можуть діяти спільно [6].

Популярним рішенням в медіапросторі є використання відомих акторів, спортсменів для просування певного продукту, а особливо алкогольних напоїв. Серед основних прийомів впливу можуть використовуватися такі:

- емоційний вплив, маніпулятори часто використовують емоції для досягнення своїх цілей. Це може бути страх, гнів, співчуття або радість. Наприклад, у рекламі часто використовуються зворушливі історії або драматичні сцени, щоб викликати емоційний відгук і стимулювати покупку. Основні техніки емоційного впливу маніпулятора включають апеляцію до почуття провини, коли маніпулятор може використовувати жалісливий тон, перебільшувати свої проблеми або навіть звинувачувати жертву в своїх невдачах, щоб викликати почуття провини. Лестощі також є поширеною технікою, де маніпулятор використовує компліменти та лестощі для підкорення людини і змушення її діяти в інтересах маніпулятора. Залякування включає погрози, шантаж або створення атмосфери страху, щоб змусити жертву підкоритися. Ізоляція є ще однією технікою, коли маніпулятор намагається ізолювати жертву від друзів та родини, щоб посилити свій контроль;

- приховані повідомлення, це техніка, коли інформація передається непрямо, через натяки або символи. Наприклад, у політичних кампаніях можуть використовуватися символи, які асоціюються з певними ідеями або цінностями, щоб вплинути на виборців;

- спекуляції та фейкові новини, розповсюдження неправдивої або спотвореної інформації для маніпуляції громадською думкою. Це може бути як у політиці, так і в бізнесі. Наприклад, фейкові новини можуть використовуватися для дискредитації конкурентів або створення паніки;

- газлайтинг, це вид психологічного тиску на особу або групу осіб, коли маніпулятор змушує сумніватися у власній адекватності та сприйнятті певної інформації. Це може включати заперечення фактів, перекручування інформації

та звинувачення жертви у вигаданих проблемах. Основні ознаки газлайтингу включають заперечення фактів, коли маніпулятор може заперечувати події, які дійсно мали місце, стверджуючи, що жертва все вигадала або неправильно запам'ятала. Обесцінення почуттів також є характерною рисою газлайтингу, коли газлайтер знецінює почуття та емоції жертви, стверджуючи, що вони не мають значення або є перебільшеними. Перекладання відповідальності часто використовується маніпулятором, який перекладає відповідальність за свої дії на жертву, стверджуючи, що вона сама винна у всьому, що відбувається. Ізоляція є ще однією ознакою газлайтингу, коли газлайтер намагається ізолювати жертву від друзів та родини, щоб посилити свій контроль;

- аб'юзивна поведінка або насильницька поведінка, може проявлятися в різних формах і мати серйозні наслідки для жертв. Вона може бути фізичною, емоційною, психологічною, сексуальною або економічною. Аб'юзивна поведінка може проявлятися в різних формах, включаючи фізичне, емоційне, психологічне, сексуальне та економічне насильство. Фізичне насильство включає удари, штовхання, побиття або будь-які інші фізичні дії, що завдають шкоди. Емоційне та психологічне насильство проявляється через приниження, образи, маніпуляції, контроль та ізоляцію від друзів і родини. Сексуальне насильство включає примус до сексуальних дій без згоди та сексуальні домагання. Економічне насильство полягає в контролі над фінансами, забороні працювати або навчатися та обмеженні доступу до грошей [5];

- використання авторитету, маніпулятори можуть посилатися на авторитетні джерела або відомих людей, щоб надати своїм словам більше ваги. Це часто використовується в рекламі та політиці, коли відомі особистості підтримують певні продукти або ідеї [2].

Основними причинами використання маніпуляцій є бажання контролювати поведінку та думки інших людей, а також досягнення власних цілей. Розвиток інформаційних технологій значно спростило процес маніпуляцій, дозволяючи впливати на масову та індивідуальну свідомість через медіа та соціальні мережі [4].

Наслідки маніпуляцій можуть бути досить серйозними. Вони включають втрату довіри до джерел інформації, зниження критичного мислення та підвищення рівня тривожності та стресу серед населення. У міжособистісних стосунках маніпуляції можуть призводити до емоційного виснаження, зниження самооцінки та навіть психологічних травм.

Маніпулятивні технології часто використовуються у конфліктах для досягнення переваги або контролю над ситуацією. Вони можуть бути застосовані як у міжособистісних конфліктах, так і в масштабних політичних або соціальних конфліктах. Серед основних маніпулятивних технологій можна виділити наступні:

- демонізація опонента, це техніка, коли опонента зображують як ворога або загрозу, щоб виправдати агресивні дії проти нього. Це може включати

використання негативних стереотипів, перебільшення негативних якостей або приписування опоненту злочинних намірів;

- використання страху, страх є потужним інструментом маніпуляції. У конфліктах страх може використовуватися для мобілізації підтримки, виправдання агресивних дій або придушення опору. Наприклад, поширення чуток про можливі атаки або загрози може змусити людей підтримувати певні дії або політику;

- емоційний шантаж, це техніка, коли маніпулятор використовує емоції, такі як вина, сором або співчуття, щоб змусити опонента діяти у своїх інтересах. Наприклад, у міжособистісних конфліктах це може включати звинувачення у невдячності або байдужості [3].

Для протидії маніпуляціям у конфліктах важливо розвивати критичне мислення, аналізувати джерела інформації та не піддаватися емоційним провокаціям. Також важливо підтримувати відкритий діалог і співпрацювати з іншими для зміцнення єдності та опору маніпулятивним впливам [1].

Список літератури:

1. Маніпуляції: ознаки, види, протидія. URL: <https://psychologer.com.ua/manipuliatsiia/> (дата звернення 05.09.2024)
2. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. 2018. №5. С. 123-131. DOI: 10.15421/171877.
3. Маніпулятивні технології в аспекті інформаційної безпеки. URL: <http://surl.li/brriuu> (дата звернення 05.09.2024).
4. Маніпуляції, їх види та причини. URL: <http://surl.li/cbubws> (дата звернення 05.09.2024).
5. Stamat V., Bytko D. (2023). Means of neutralizing abusive behavior in enterprise management. *Modern Economics*, №37(2023), 91-95. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V37\(2023\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V37(2023)-13). URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13826> (дата звернення 05.09.2024)
6. Стамат В. М., Лесік М. А. Внутрішньо-групові конфлікти та соціально-психологічний клімат в колективі. *Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: глобалізаційні та євроінтеграційні аспекти*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 15-16 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ. 2023. С.99-103. URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16387> (дата звернення 05.09.2024)